

ROLUL INSURECȚIEI ROMÂNE, ÎNȚIATĂ ȘI ORGANIZATĂ DE P.C.R., ÎN SCURTAREA DURATEI CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

de general-maior dr. **DIE CEAUȘESCU**
și căpitan **MIHAIL E. IONESCU**

Insurecția românească din august 1944 constituie, în întregimea ei, un pasionant capitol de istorie națională. În dinamica politică internă ea a reprezentat victoria celei mai largi coaliții de forțe politice făurite vreodată în arena publică românească. Arhitectonica acestei coaliții a fost imginată și concretizată de Partidul Comunist Român, oare s-a situat de la început în fruntea mișcării de rezistență antifascistă a poporului român. Exercițarea democratică a puterii — negată prin capturarea ei de forțele de extremă dreaptă, la 13 septembrie 1940, — redobândirea independenței și suveranității naționale — grav știrbite prin intrarea trupelor germane în țară în octombrie 1940 —, realipirea Transilvaniei de nord — răpită prin dictatul de la Viena din 30 august 1940 —, alungarea trupelor Wehrmachtului au fost obiective fundamentale ale națiunii în anii celui de-al doilea război mondial.

Artizan al coaliției largi de forțe politice patriotice, P.C.R. a pregătit cu minuțiozitate, din punct de vedere politic și militar, declanșarea insurrecției generalizate a poporului român. Acest vîrf maxim al rezistenței naționale trebuia să asigure realizarea obiectivelor mai sus-amintite, să alăture România taberei Națiunilor Unite. La 23 august 1944, orele 17, mecanismul insurecțional pregătit de comuniști în anii anteriori a început să funcționeze fără greș.

„Trăsnetul din senin“ — cum a fost calificat în epocă actul insurecțional — a surprins atunci întreaga opinie publică internațională și cartierele generale politice și militare ale beligeranților. De ce ?

Mai întii, pentru că ridicarea armată a poporului român sub diriguirea comuniștilor a avut loc într-un moment cînd soarta războiului nu fusese încă decisă, cînd Reichul nazist și mașina lui de luptă făceau dovada unor masive disponibilități de rezistență, cînd industria germană antisese virful producției sale pe întreaga durată a conflictului mondial.

Apoi, pentru că insurecția izbucnea în condiții militare cu totul neobișnuite. Pe un front de 654 km la aripa de sud a frontului de est era în curs de desfășurare o gigantică bătălie germano-sovietică, care antrena circa 1,7 milioane combatanți. La sud, sud-vest și nord teritoriul României era „încorsetat“ de forțe germane sau aliate acestora. În Ungaria, Iugoslavia și Bulgaria se aflau importante efective germane (29 divizii) și ale aliaților Reichului ¹.

¹ Gordon A. Harrison, *Cross-Channel Attack, United States Army in World War II*, Washington D. C., 1951, p. 471, Appendix G.

În sfârșit, pentru că actul românesc se declanșa fără o înțelegere prealabilă cu Națiunile Unite, care să-i faciliteze desfășurarea.

Și totuși în aceste condiții militare și politice extraordinar de complexe și cu un grad maxim de dificultate insurecția română a izbândit. Biruința ei a avut un impact remarcabil asupra desfășurării războiului mondial în ansamblul lui, grăbindu-i sensibil sfârșitul în Europa. În trei mari domenii ale tabloului belic european insurecția română a precipitat evenimentele și a comprimat timpul de desfășurare a războiului, apropiind victoria Națiunilor Unite.

I. Domeniul militar include performanțele cele mai spectaculoase ale insurecției. O cercetare comparativă cu alte operații militare de anvergură desfășurate pe ansamblul teatrului de război european (le-am numit „operații militare-martori“) le evidențiază în întregime.

În primul rînd, operația militară românească insurecțională a condiționat o uriașă *translație* de *front*. Trupele sovietice, aliate cu armata română, au avut posibilitatea să reia luptele de anvergură cu inamicul la o distanță de 620—750 km spre vest de locul în care se aflau la 23 august 1944. De la Birlad, unde se găseau la 23 august, pînă la Drobeta-Turnu Severin, localitate atinsă la 6 septembrie, după străbaterea teritoriului sudic românesc, adică pe o distanță de 620 km, armata sovietică nu a mai

Tabel anexă nr. 1

Operațiile militare aliate martori *

Nr. crt.	denumirea operației	perioada de desfășurare	număr de zile	înaintarea în km	ritm zilnic	suprafețe eliberate
1	ofensiva fronturilor 2 și 3 ucrainene în Ucraina	23 decembrie 1943— 17 aprilie 1944	115	125—475 km	2,6 km	circa 300 000 km
2	ofensiva din Bielorusia	23 iunie— 28 iulie 1944	35	185—650 km	12,3 km	circa 200 000 km
3	ofensiva Petsamo-Kirkenes	7—25 octombrie 1944	18	150 km	8,3 km	regiunea Petsamo și zona nordică a Norvegiei
4	ofensiva Sena-Rin	25 august— 15 septembrie 1944	21	160—350 km	12,4 km	nordul Franței, Belgia și Luxemburg
5	ofensiva Iași-Chișinău	20—27 august ** 1944	8	125—190 km	18,6 km	

* *Atlas of the Second World War*, Edited by Brigadier Peter Young, Cartography by Richard Natkiel, Berkley Publishing Corporation, New York, 1977, p. 211, 212, 216, 240; G. K. Jukov, op. cit., p. 596—620, 641; colonel A. Orlov, *L'offensive au nord*, în „Revue militaire sovietique“, 10, 1979, p. 43—45.

** Date la care trupele sovietice au pătruns în „Poarta Focșanilor“.

întimpinat rezistențe germane serioase. Ele au exploatat militar ceea ce exegetul militar britanic B. H. Liddell Hart a numit „cel mai larg flanc deschis cunoscut vreodată în războiul modern”². Șeful de stat major al Frontului 2 ucrainean, generalul M. V. Zaharov, rememora că marile unități motorizate din subordine „înaintau cu mai mult de 50 km pe zi, iar cele de infanterie cu 35—38 km. Aceste ritmuri erau mult mai mari decît într-o serie de alte operații”³. La 6 octombrie, la 44 de zile de la declanșarea insurecției, forțele sovietice, în alianță de luptă cu cele românești, deбуșau la atac la o disanță de circa 900 km spre vest de zona în care se găseau la 23 august. În operația ofensivă sovietică din Bielorusia (23 iunie—29 august 1944), într-un interval de 67 de zile frontul „efectuase” o mișcare de translație spre vest de circa 600 de km, străbătînd însă prin lupte înverșunate. Ofensiva fronturilor 2 și 3 ucrainene în Ucraina (23 decembrie 1943—17 aprilie 1944) deplasase frontul germano-sovietic spre vest cu 125—475 km într-un interval de 115 zile. Comparația cu operația forțelor aliate occidentale de la Sena către Rin (25 august—15 septembrie 1944) scoate și mai mult în evidență amploarea uriașă și consecințele militare substanțiale ale insurecției române. În 21 de zile trupele americane, engleze, franceze și canadiene „împinseseră” spre est frontul german cu 160—330 km, realizînd o medie zilnică de înaintare de 12,4 km.

În restrîngerea perimetrului „Festung-ului Europa” imaginat de Hitler, operația militară insurecțională susține, deci, cu brio greutatea comparației cu marile operații ofensive ale aliaților în cursul anului 1944 în Europa (vezi Tabel anexă nr. 1).

În al doilea rînd, operația militară insurecțională (vezi Tabel anexă nr. 2) se detașează în suita „operațiilor militare-martori” prin *suprafața teritoriului eliberat*. În numai 8 (opt) zile de luptă au fost degajați circa 150 000 km pătrați, ceea ce echivalează cu o medie circa 19 000 km pătrați eliberați în 24 de ore. În cursul operației ofensive sovietice din Bielorusia media zilnică (calculată pe intervalul 23 iunie—28 iulie 1944) a fost de 6 000 km, iar în operația fronturilor 2 și 3 ucrainene din Ucraina 2 600 km.

De o importanță cu totul excepțională era potențialitatea strategică militară a teritoriului eliberat. El deschidea două majore direcții ofensive de la est spre vest pe eșichierul strategic continental : direcția balcanică și direcția Dunării. Totodată el includea o serie de obstacole militare (naturale sau amenajate) greu de străbătut, care puteau constitui aliniamente de rezistență îndelungată. Două dintre ele revendică un loc prioritar în analiza noastră : linia fortificată Focșani-Nămoloasa-Brăila și lanțul Carpaților românești. Întinsă pe o lungime de 150 km, între trecătoarea Oituz și confluența Siretului ou Dunărea, linia fortificată Focșani-Nămoloasa-Brăila era organizată pe două poziții, fiecare dintre ele avînd 2—3 alinamente de cazemate. Densitatea medie a cazematelor era de 10 la un km de front, sporînd sensibil pe direcțiile probabile de efort advers. Se adăugau și ample lucrări genistice antitanc. În luna august 1944, linia fortificată Focșani-Nămoloasa-Brăila era ocupată de 9 batalioane instruite special, iar în momentul izbucnirii insurecției se dirijau spre acest sector

² B. H. Liddell Hart, *History of the Second World War*, Cassell, London, 1970, p. 585.

³ M. Zaharov, *Molnienosnaia operația*, în „Voenno-istoriceskii jurnal”, 8, 1964, p. 27.

Tabel anexă nr. 2

Principalele acțiuni militare românești
23—31 august 1944 (finalizate sau declanșate)

Nr. crt.	denumirea acțiunii	durata	forțe participante în intervalul 23—31 august 1944	suprafața eliberată
1	curățirea teritoriului	23—31 august	19 comandamente de armată și corpuri, 38 divizii, 39 unități corp aparte, unități de aeronautică și marină	150 000 km ²
2	acoperirea frontierelor și a liniei de demarcație româno-ungare din podișul Transilvaniei	23 august-20 septembrie	1 comandament de armată, 4 comandamente de corp, 7 divizii, 18 unități de corp aparte, unități de aeronautică și marină	
3	replierea armatelor române de la grupa de sud a frontului germano-sovietic	23—31 august	Armatele 3 și 4 române	
4	eliberarea părții de nord-vest a țării	23 august-25 octombrie	— ca la nr. 2. — la 30 august forțe ale corpului de munte au eliberat primele localități din teritoriul răpit	

Sursă : *România în războiul antihitlerist 23 august 1944—9 mai 1945*, Edit. Militară, București, 1966, Anexa 2.

divizii în repliere de pe front sau în deplasarea din interior. „Capacitatea“ liniei Focșani-Nămoloasa-Brăila era de circa 10 divizii. Lanțul carpatin meridional, masiv cu o lungime de circa 250 km și o lățime de 50—80 km reprezenta, de asemenea, în configurația generală a Carpaților românești, un prezumtiv aliniament de apărare îndelungată. Practic „închiderea“ trecătorilor din acești munți și a căilor aferente acestora le asigura impene-trabilitatea militară. *Ambele obstacole ar fi necesitat două operații ofensive de amploare ale trupelor opuse Wehrmachtului dacă, practic, n-ar fi fost „aruncate în aer“ de insurecția română.*

Directiva strategică pentru operația ofensivă sovietică de la Iași-Chișinău, care stabilea ca misiune a fronturilor 2 și 3 ucrainene atingerea Focșanilor și Galaților⁴, presupunea o adâncime de 150—200 km echivalentă cu media celorlalte ofensive sovietice din 1944. În operația ofensivă Petsamo-Kirkenes (7—25 octombrie 1944) adâncimea strategică a fost de 150 km⁵; în operația ofensivă a Frontului 1 ucrainean pe direcția Lvov adâncimea strategică a fost de 220—240 km⁶. Cei 350 km care separă

⁴ *Istoriia Velikol Otecestvennoi Voini Sovetskovo Soiuză 1941—1945*, tom IV, Voennoe izdatelstvo Ministerstva Oboroni SSSR, Moskva, 1962, p. 260—261.

⁵ Colonel A. Orlov, *L'offensive au nord*, în „Revue militaire sovietique“, nr. 10, 1979, p. 43.

⁶ G. K. Jukov, *Amintiri și reflecții*, Edil. Militară, București, 1970, p. 639.

Parisul de Aachen trebuiau parcurși, potrivit planificării aliate occidentale din 1944, în 250 de zile⁷. Cât timp ar fi necesitat pregătirea și desfășurarea celor două prezumtive operații strategice pe care insurecția noastră le-a făcut inutile este dificil de stabilit cu maximă exactitate. Dar dacă luăm ca medie de pregătire a unei operații strategice 25—30 de zile (planificarea de stat major, dislocarea și concentrarea de forțe și amenajarea logistică) și 20—25 de zile pentru desfășurarea lor obținem un total de 90—110 zile cu care insurecția română a comprimat desfășurarea prelungită a războiului în Europa. Nu ne hazardăm în calcule privind pierderile materiale și umane pe care le-ar fi pricinuit și care ar fi imposibil de cuantificat. Altă comparație cifrică. Dacă facem media înaintării zilnice prin lupte a „operațiilor-martor“ obținem un ritm de 11 km pe zi. Rezultă că doar prima operație strategică — aceea de anihilare a liniei fortificate Focșani-Nămoloasa-Brăila — ar fi necesitat, pe lângă cele 25—30 de zile de pregătire și 20—25 de desfășurare, alte aproximativ 100 pentru străbaterăa întregului spațiu al Cîmpiei Române, de la Focșani la Turnu Severin. Adică, o estimație de 5 luni de zile. Pregătirea și desfășurarea „saltului“ peste Carpații românești alte 50—60 de zile. Adică un total mediu de aproximativ 200 de zile.

Un element fundamental vine în sprijinul calculelor efectuate de noi. *Înaltul Comandament al Wehrmachtului a planificat la sfîrșitul lunii august 1944 aceste două operații strategice.* La 26 august el a ordonat grupării strategice germane „Ucraina de sud“ să constituie „un nou front defensiv pe linia Galați-Focșani — contraforturile Carpaților și de a repune stăpînirea pe linia Dunării între vărsare și Galați“⁸. Dar la 27 august insurecția română a deschis „poarta Focșanilor“, anulînd literalmente directiva strategică emisă de Hitler. Două zile mai tîrziu, *Înaltul Comandament al Wehrmachtului a dispus o nouă misiune grupării strategice germane din România :* „a menține un front defensiv continuu trecînd de la frontiera româno-bulgară pe creasta Carpaților pînă la joncțiunea cu aripa dreaptă a Corpului 17 armată“⁹, adică rezistență pe coronamentul carpatin românesc. Eșecul noului plan hitlerist l-a consemnat jurnalul de război al *Înaltului Comandament german :* „din punctul de vedere al istoriei războiului rămîne de-a dreptul un miracol că după aceea (după ieșirea României din războiul hitlerist — n.n.) a mai fost cu putință ca, la frontiera ungară (pe linia de demarcație româno-ungară din Transilvania impusă României prin dictatul de la Viena din 30 august 1940 — n. n.) și la cea sîrbească, să se construiască un front defensiv, oricît ar fi fost el de subțire“¹⁰.

Performanțele militare ale insurecției noastre nu se cantonează doar la cele aproximativ 200 de zile cu care prezumtiv a devansat ziua victoriei. Prin „întoarcerea de fronturi“, armata română a ieșit instantaneu din

⁷ Forrest C. Pogue, *The Supreme Command, United States Army in World War II*, Washington D. C., 1954, p. 249 ; cf. și harta nr. 4.

⁸ Arhivele Statului București, fond microfilme SUA, rola nr. 130, *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Heeresgruppe Südukrain 20.8—6.9. 1944* (în continuare se abreviază KTB der SU), p. 70.

⁹ *Ibidem*, p. 99.

¹⁰ *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht 1940—1945, Band IV : 1944—1945, 1*, Bernard und Graefe Verlag für Wehrwesen, Frankfurt am Main, 1961, p. 15 (în continuare se abreviază KTB des OKW).

cuantumul de forțe care combăteau Națiunile Unite, adăugându-se la pasivul acestuia. Calcule efectuate atunci de strategii români au arătat că valoarea acestei „răsturnări“ în balanța de forțe se ridică la 85 de divizii în favorarea taberei Națiunilor Unite¹¹. În același timp, în cele 8 zile de luptă forțele insurecționale au distrus sau capturat importante cantități de material de război inamic. Hitler a enumerat, la 18 septembrie 1944, marile crize militare ale Reichului din vara acelui an : străpungerea sovietică în sectorul central al frontului germano-sovietic, evenimentele din România, unde „prin trădare (termen cu care naziștii au desemnat insurecția noastră — n. n.) rușii au ajuns în spatele trupelor germane, ceea ce a adus cu sine pierderea Armatei a 6-a“¹² și desfășurările militare din Franța după debarcarea aliată în Normandia (6 iunie 1944). Comentatori militari aliați au remarcat imediat după conflict impactul alăturării României la războiul antihitlerist. Ziarul sovietic „Pravda“ scria la 27 august 1944 că „Ieșirea României din Axă are o importanță covârșitoare...“, iar o zi mai târziu că „Ieșirea României din război înseamnă prăbușirea Germaniei...“¹³. Postul de radio Paris a transmis la 12 ianuarie 1946 un comentariu al lui Pierre Durand, care, trecând în revistă importanța „admirabilului act de la 23 August 1944“ și aportul ulterior românesc la înfrângerea Germaniei, arată că „România a adus prin contribuția ei o prescurtare a războiului de cel puțin 6 luni“¹⁴.

II. *Domeniul economic* al războiului mondial s-a schimbat brusc pentru Germania după înfăptuirea insurecției române de la 23 August 1944. Mai ales într-un sector de vitală importanță pentru continuarea războiului de către Germania : aprovizionarea cu carburanți. Încă din aprilie 1944, ministrul Germaniei la București, Manfred von Killinger, făcea un pronostic al consecințelor ieșirii României din războiul Reichului. El menționa alarmat că „pierderea regiunii perolifere ar fi catastrofală pentru conducerea mai de parte a războiului dus de Germania“¹⁵. Potrivit conceptului jurnalului de război al Înaltului Comandament al Wehrmachtului problema esențială ridicată forurilor supreme germane odată cu izbucnirea insurecției române a fost „dacă se va reuși retragerea trupelor germane ale grupului de armate Ucraina de sud pe o linie defensivă care să includă regiunea petroliferă cu căile de transport care pleacă de acolo“¹⁶. Potrivit aceluiași document german, la 26 august, „după ce românii luaseră în stăpânire regiunea Ploiești, situația trebuia considerată neagră“¹⁷. Comandamentul german al regiunii petrolifere românești, însărcinat cu asigurarea fluidității extracției și transporturilor de carburanți către Reich, urma să fie sprijinit în misiunile sale „decisiv participante“ de gruparea strategică germană din România. Grupului de luptă Gerstenberg-Stahel, care se replia de la București spre nord, i s-a comunicat, la

¹¹ Arhiva Ministerului Apărării Naționale (în continuare se abreviază Arh. M.A.N.), fond 948 R. S., secția 3-a, dosarul nr. 2831, f. 10.

¹² Andreas Hillgruber, *Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler*, t. II, Bernard und Graefe Verlag, Frankfurt am Main, 1971, p. 551.

¹³ Arh. M.A.N., fond 948, dosarul nr. 224, f. 712—713.

¹⁴ Ibidem, fond 948 RS, secția 3-a, dosarul nr. 2905, f. 342.

¹⁵ Arh. St. Buc., fond microfilme SUA, rola nr. 265, cadru nr. 187 368.

¹⁶ Ibidem, rola nr. 781, cadru 5 507 759 (în continuare se abreviază conceptul P. E. Schramm).

¹⁷ Ibidem, cadru 5 507 761.

27 august, să străpungă spre regiunea petroliferă care trebuia menținută „cu orice preț”¹⁸. De ce acest interes excepțional acordat zonei petrolifere românești ?

„Obsesia” stăpînirii ei de către Germania decurgea dintr-un postulat al strategiei de război a Reichului. Într-un studiu al organelor specializate ale Înalțului Comandament al Wehrmachtului din aprilie 1939 se aprecia că „stăpînirea terenurilor petrolifere române și concomitent a întregii zone dunărene este condiția preliminară pentru o aprovizionare abundentă a Germaniei cu petrol într-un război de lungă durată”¹⁹.

Pierderea petrolului românesc de către Germania — materializată prin victoria insurecției naționale — lovea substanțial funcționarea mașinii de luptă germane, grăbind în acest fel sfîrșitul războiului mondial. Dacă, potrivit aprecierii aceluiași jurnal de război al Înalțului Comandament al Wehrmachtului, „situația carburanților evolua din mai 1944 în așa fel încît armata avea să se oprească într-o zi de la sine”²⁰, atunci este evidentă amplitudinea loviturii pe care o aplica insurecția română Reichului și armatei sale. Posibilitățile de continuare a războiului hitlerist erau, în consecință, drastic limitate. În aceeași măsură era apropiată ziua victoriei Națiunilor Unite. La 1 septembrie 1944 revista sovietică „Voina i rabocii klass” sublinia, din acest punct de vedere, că „înfringerile germane în România vor avea pentru Reich cele mai grele consecințe. Odată cu aliatul român, nemții au pierdut petrolul și grîul românesc. În economia germană de război acest lucru produce un gol atît de mare încît întreaga lui importanță nici nu poate fi estimată acum”²¹. În declarațiile făcute organelor militare americane în mai 1945, fostul feldmareșal german Gerd von Rundstedt selecta 4 cauze principale ale prăbușirii forței militare germane: inferioritatea aviației germane, dezorganizarea sistemului logistic, „pierderea materiilor prime, în special a celor din România” și bombardarea regiunilor industriale germane”²².

III. *Domeniul politic* a evidențiat, la 23 August 1944, carențe notorii pentru Germania, produse exclusiv prin actul românesc. Să lăsăm din nou documentele fostului inamic să depună mărturie. Un întreg capitol din conceptul susamintit al jurnalului de război al Înalțului Comandament al Wehrmachtului este intitulat „Efectele asupra aliaților” ale actului de la 23 august. Spicuum :

Relativ la Ungaria : „ungurii recunoscuseră primejdia care îi amenința prin capitularea (termen sub care era numit actul românesc — n. n.) României. Ministrul de război a ordonat să se concentreze în spațiul de la nord de spațiul Brașov — Cluj toate forțele disponibile (...). Ungaria a cerut trupe germane pentru a ocupa partea din Transilvania care mai rămăsese în 1940 României”²³.

Relativ la Bulgaria : „Bulgarii... au cerut retragerea rapidă a trupelor germane” la 24 august²⁴.

¹⁸ KTB der SU, p. 81.

¹⁹ Arh. St. Buc., fond microfilme SUA, rola nr. 35, cadru 1 666 893.

²⁰ KTB des OKW, p. 25.

²¹ Arh. M.A.N., fond 948, dosarul nr. 223, f. 324.

²² Ibidem, fond 948 RS, secția 3-a, dosarul nr. 2905, f. 336.

²³ Conceptul P. E. Schramm, cadrul nr. 5 507 763.

²⁴ Ibidem, cadrul nr. 5 507 763.

Relativ la Finlanda, o altă mărturie de arhivă germană : la 24 august erau solicitate la Berlin de către serviciile specializate germane din Finlanda „o reglementare generală de limbaj referitoare la România“ destinată informării mareșalului Mannerheim, președintele Finlandei. Ea era necesară întrucât „Evoluția situației din România și reacția germană față de atitudinea acesteia este urmărită în Finlanda cu deosebit interes, deoarece aici ar putea afla eventual, printre altele, un imbold pentru o atitudine asemănătoare“²⁵.

Insurecția română a catalizat tendințele centrifuge în blocul politico-militar dominat de Reich. Bulgaria a ieșit din război și s-a alăturat Națiunilor Unite în prima decadă a lunii septembrie, iar Finlanda a încheiat armistițiul 10 zile mai târziu.

Prin impactul său politic insurecția română sublinia, din nou, efortul de război german, smulgea, din nou, Reichului un timp prețios — imposibil de cuantificat exact — tocmai când era angajat într-o acerbă cursă contracronometru. Pentru a fructifica producția industrială ajunsă la apogeul anilor de război, pentru a-și perfecționa și utiliza noile sale arme — rachetele purtătoare de bombe V, strămoși ai rachetelor spațiale, care și-au luat prima dată zborul ucigaș spre Londra la 8 septembrie 1944.

Concluzii. I. Prin loviturile puternice aplicate efortului de război al Germaniei naziste în domeniile militar, economic și politic insurecția română a scurtat considerabil durata celui de-al doilea război mondial. Retrospectiva istoriografică verifică aprecierea făcută în epocă de un ziar aliat : istoria va consemna actul de la 23 august „ca unul din cele mai hotărâtoare evenimente ale întregului război“. Ziarul „New York Times“ emitea, la 28 august 1944, aprecierea că fapta României „provoacă o considerabilă scădere a forței germane în sudul Europei și poate chiar prăbușirea totală a nazismului“²⁶.

II. Acest eveniment de mare calibru făptuit de poporul român pe arena celui de-al doilea război mondial a fost posibil datorită pregătirii sale minuțioase din punct de vedere politic și militar. Partidul Comunist Român, forța politică care l-a inițiat, organizat și condus, a demonstrat strălucit capacitatea de a fi conducătorul de nădejde al poporului, identificarea lui deplină cu interesele fundamentale ale națiunii române.

Retrospectiva istoriografică a insurecției din august 1944 evidențiază un dens capitol de mândrie națională și cutezanță revoluționară.

**LE RÔLE DE L'INSURRECTION ROUMAINE, ORGANISÉE
PAR L'INITIATIVE DU P.C.R., DANS LA RÉDUCTION DE
LA DURÉE DE LA SECONDE GUERRE MONDIALE**

R é s u m é

Après l'examen du mode dont l'insurrection roumaine a influencé le déroulement des événements dans la seconde guerre mondiale sur les plans militaire,

²⁵ Arh. St. Buc., fond microfilme SUA, rola nr. 59, cadrul nr. 631 425.

²⁶ Arh. M.A.N., fond 948, dosar nr. 224, f. 733.

économique et politique, les auteurs tirent la conclusion qu'elle a déterminé une „compression“ de la durée de la guerre de quelque 200 jours. L'interprétation découle de la recherche comparée faite sur les traits caractéristiques de diverses opérations stratégiques exécutées par les Alliés en 1944, l'opération insurrectionnelle se singularisant par son rythme d'exécution et la superficie libérée en 24 heures, par le fait qu'elle a privé le Reich des possibilités pour une résistance prolongée.